

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platné právní úpravy

Návrh zákona se týká oblasti upravované zákonem č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém spoření“) a zákonem č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících právních předpisů, zejména v oblasti důchodového pojištění.

2. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Vláda České republiky dne 12. listopadu 2014 usnesením č. 917 rozhodla o zrušení důchodového spoření a způsobu jeho ukončení a vypořádání prostředků účastníků a uložila ministru financí ve spolupráci s ministryní práce a sociálních věcí předložit vládě k projednání návrh zákona o ukončení důchodového spoření a související změny do 28. února 2015.

K návrhu nebyla zpracována závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA), a to na základě výjimky udělené ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a předsedou Legislativní rady vlády dne 15. prosince 2014. Materiál schválený vládou České republiky obsahuje již konkrétní řešení ukončení systému a problematika byla široce diskutována v rámci práce Odborné komise pro důchodovou reformu, která zahrnuje i konzultace s dotčenými subjekty. Není tak dán prostor pro posuzování alternativních variant změn systému. Zadání vlády neumožňuje předkladateli se od něj odchýlit.

Na základě koaliční smlouvy a programového prohlášení vlády České republiky byla ustavena Odborná komise pro důchodovou reformu pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí a ministra financí složená z delegovaných zástupců koaličních stran, opozice, zástupců tripartity a odborníků z řad ekonomů, demografů a sociologů, která se zabývá návrhy úprav důchodového systému tak, aby byly zajištěny výplaty důstojných důchodů, posílen princip zásluhovosti, narovnan transfer mezi rodinou a společností a řešena problematika věku potřebného pro nárok na důchod. Současně s návrhem na způsob ukončení důchodového spoření se Odborná komise zabývala návrhy změn doplňkového penzijního spoření s cílem vylepšit jeho parametry. Odborná komise vytvořila materiál s doporučením způsobu ukončení důchodového spoření, které Odborná komise přijala dne 31. července 2014, a to v souladu s bodem 3.2. Programového prohlášení vlády ČR ze dne 12. února 2014 a úkolem č. 3 Mandátu Odborné komise, který stanoví navrhnout konkrétní způsob ukončení systému důchodového spoření.

Ukončení důchodového spoření se navrhuje realizovat tak, aby byla plně respektována vlastnická práva účastníků a byly minimalizovány dopady na dotčené subjekty, a to jak administrativní zátěž státní správy a penzijních společností, tak účastníků systému. Důchodový fond je souborem majetku, který náleží všem účastníkům a jiným osobám, na které přešlo právo na vyplacení prostředků účastníka. Z těchto důvodů se může účastník při likvidaci důchodových fondů rozhodnout buď o využití možnosti vyplacení všech jeho prostředků na jím určený účet, případně adresu, nebo převedení prostředků jako příspěvku na penzijní připojištění, nebo doplňkové penzijní spoření. Takto převedené prostředky budou příspěvkem účastníka a bude možné na ně v souladu s příslušnou právní úpravou čerpat státní

příspěvek. Pokud účastník nezareaguje na výzvu penzijní společnosti k volbě způsobu vypořádání prostředků, penzijní společnost převede tyto prostředky na určený účet správce pojistného a následně na osobní daňový účet účastníka. Účastník tak bude mít možnost se obrátit na finanční správu ve lhůtách podle daňových předpisů.

Je v zájmu státu vytvářet příznivé podmínky pro tvorbu dlouhodobě finančně udržitelných a sociálně přiměřených důchodů a motivovat účastníky důchodového spoření, kteří do tohoto systému vstupovali na základě svého dobrovolného rozhodnutí opírajícího se o přesvědčení, že vyšší míru ekvivalence jim může v českém důchodovém systému zajistit pouze zvýšení míry jejich důchodových úspor, k převedení jejich prostředků do III. pilíře, který poskytuje předpoklady pro zhodnocení jejich úspor.

Ukončení důchodového spoření je dále navrženo tak, aby byl respektován roční cyklus placení pojistného na důchodové pojištění. Je tak navrženo, že od ledna 2016 bude ukončeno placení pojistného na důchodové spoření. V souladu s některými možnostmi placení pojistného u OSVČ a i vzhledem k přípravě penzijních společností na vypořádání prostředků a pozvolný prodej investičních nástrojů budou důchodové fondy zrušeny k 1. červenci 2016 a zahájena jejich likvidace.

Stávající úprava nároků pro výpočet důchodu z důchodového pojištění po dobu účasti na důchodovém spoření se nemění. Pokud si účastník bude chtít zachovat procentní výměru státního důchodu, jako by účastníkem II. pilíře nebyl, doplatí si individuálně pojistné na důchodové pojištění. K tomu může využít např. prostředky vyplacené z důchodového spoření.

Motivace k převedení prostředků do III. pilíře spočívá v tom, že na prostředky směřované z II. pilíře lze čerpat státní příspěvek či daňová zvýhodnění stejně jako na jakékoliv jiné příspěvky účastníka.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Na základě stanoveného programu vlády České republiky byl schválen způsob ukončení fondového pilíře – důchodového spoření, navázaného způsobem jeho financování na průběžně financované důchodové pojištění. Vláda se tímto rozhodla ukončit možnost využívání přesměrování části pojistného na důchodové pojištění na soukromé účty v rámci důchodových fondů účastníků důchodového spoření. Důvodem je zastavení snižování objemu prostředků vybraných v rámci pojistného na důchodové pojištění na výplatu důchodů.

Vzhledem k tomu, že systém důchodového spoření funguje pouze krátkou dobu a počet účastníků nepřekračuje 90 000, nebylo by pokračování systému za stávajících podmínek při ukončení plateb pojistného ekonomicky efektivní. Tím, že dojde k vyplacení prostředků účastníkům a bude jim umožněno uhradit příslušnou část pojistného na důchodové pojištění za dobu účasti v důchodovém spoření, dojde na úrovni bývalého účastníka prakticky ke stavu, jako by tzv. II. pilíř nebyl zaveden. Souvisejícími úpravami dojde k zatraktivňování doplňkového fondového systému se státním příspěvkem a podpoře dlouhodobého dobrovolného spoření prostředků s cílem akumulace zdrojů pro období důchodového věku.

Celý proces ukončení důchodového spoření, zejména co se týká povinností souvisejících s placením pojistného na důchodové spoření, je navržen tak, aby byl respektován roční cyklus placení pojistného na důchodové pojištění a také zajištěn dostatečný časový prostor pro veškerou potřebnou administraci související s likvidací důchodových fondů. Ročnímu cyklu je přizpůsobena celá právní úprava systému, a proto je nezbytné, aby byl návrh zákona

schválen tak, aby nebyla ohrožena navržená účinnost dnem 1. ledna 2016 a současně poskytnuta dotčeným subjektům alespoň minimální legisvakance.

Jelikož ukončování systému, který je postaven na individuálních soukromoprávních smlouvách, je poměrně složitým procesem, a vzhledem k tomu, že placení pojistného na penzijní spoření je založeno na roční bázi, jsou návrhy koncipovány tak, že jednotlivé kroky jsou stanoveny vždy ke konkrétnímu datu. Hrozilo-li by, že návrhy zákonů nebude možné přijmout tak, aby nabyly účinnosti v navržených termínech, tj. že by proces ukončování důchodového spoření nemohl být zahájen od 1. ledna 2016, vyvstala by potřeba návrhy přepracovat a zahájení ukončování systému posunout o rok. V opačném případě by navrhovaný způsob ukončování nemohl v praxi fungovat.

Z důvodů výše uvedených, zejména z důvodu časové naléhavosti, se navrhuje, aby Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky vyslovila s navrhovaným zákonem souhlas v prvním čtení, v souladu s § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Již před předložením doporučení Odborné komise vládě České republiky byla zpracována posouzení věcného řešení autoritami v oblasti ústavního práva, která lze nalézt na internetových stránkách Odborné komise¹.

Navrhovaná právní úprava se dotýká práva na ochranu vlastnictví a práva na přiměřené zabezpečení ve stáří, které jsou vyjádřeny v Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Co se týká čl. 30 Listiny, konstatuje Prof. Gerloch, že není zřejmě sporu o tom, že zrušení tzv. II. pilíře nepředstavuje eliminaci práva na přiměřené zabezpečení ve stáří, jelikož tento pilíř je pouze jednou z alternativ a hlavní důchodový pilíř zůstává zachován. Právo podle čl. 30 Listiny tak nebude dotčeno ve své podstatě.

Zvolené řešení vypořádání prostředků účastníků důchodového spoření plně respektuje jejich vlastnické právo k prostředkům v důchodových fondech a je tak v souladu s čl. 11 Listiny. Účastníkům důchodového spoření není garantován výnos, nesou investiční riziko spojené se zvolenou strategií investování prostředků v důchodových fondech. Jak chápeme problematiku ochrany vlastnictví v judikatuře Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, jsou chráněny také nároky (pohledávky), jejichž realizaci může osoba legitimně očekávat (např. odůvodnění nálezu I.ÚS 420/09). Takovými pohledávkami jsou pak pohledávky vymahatelné. Možné budoucí výnosy, a to ani ve smyslu možných budoucích plateb pojistného na důchodové spoření, které jsou placeny na základě veřejnoprávní úpravy, takovou pohledávkou být nemohou. Dále bod 6 obecné části důvodové zprávy.

Systém důchodového spoření se navrhuje ukončit z důvodu zastavení přesměrování prostředků z průběžně financovaného důchodového pojištění do důchodových fondů. Tím dojde k neoslabování financování současných výplat důchodů. Pokračování systému

¹ http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=51

důchodového spoření při současném zastavení přesměrování prostředků určených na důchodové pojištění do důchodových fondů se jevílo ekonomicky neefektivní. Proto se i Odborná komise pro důchodovou reformu rozhodla doporučit ukončení systému s vypořádáním prostředků účastníků tak, jak je popsáno výše i ve zvláštní části důvodové zprávy.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Systémy důchodového zabezpečení v jednotlivých členských státech nejsou harmonizovány na evropské úrovni s výjimkou oblasti zaměstnaneckého penzijního pojištění, kde směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi, upravuje specifickou problematiku činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a v českém právním řádu je transponována zvláštním zákonem (zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států Evropské unie nebo jiných států, které jsou smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, na území České republiky a o změně zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

Důchodové spoření a činnost penzijních společností upravená zákonem o důchodovém spoření není činností institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění podle uvedené směrnice. Nejedná se o zaměstnanecký systém, ale o úpravu fondového pilíře, který je svými pravidly pro platby pojistného a pravidly pro nároky na dávky zcela navázán na pravidla poskytování důchodu ze základního důchodového pojištění v České republice. Jedná se proto o právní úpravu, která je zcela v kompetenci České republiky. Stejně tak na tuto úpravu fondového pilíře nelze vztáhnout směrnici Rady 98/49/ES ze dne 29. června 1998 o ochraně nároků zaměstnanců a samostatně výdělečných osob, kteří se pohybují ve Společenství, na penzijní připojištění, jelikož se nejedná o doplňkové připojištění, které by mělo charakter profesního nebo obdobného doplňkového systému, ale o systém, který je svým způsobem hrazení pojistného totožný s úpravou veřejného průběžného důchodového pilíře.

Vzhledem k tomu, že důchodové spoření je zákonnou formou zabezpečení ve stáří zasahující nadto formou tzv. opt-outu do prvního pilíře důchodového pojištění, spadá tento fondový systém do věcného rozsahu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Protože se jedná o systém poskytující dávky, jejichž výpočet není založen na časovém období, byl v roce 2013 ze strany České republiky navržen v rámci 335. zasedání Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení v Bruselu jeho vklad do části 2 přílohy VIII nařízení EP a Rady č. 883/2004. Dosud však neproběhl legislativní proces novelizace dotčeného nařízení, a proto vklad nebyl zatím realizován. Po nabytí účinnosti tohoto zákona vezme Česká republika návrh na vklad do části 2 přílohy VIII zpět.

Samotná zrušující úprava důchodového spoření nerozlišuje z pohledu nakládání s účastníky na základě státního občanství ani jiných, nepřímých diskriminačních kritérií, a není proto s nařízením EP a Rady č. 883/2004 a 987/2009 v rozporu.

Návrh zákona je tak s právními akty Evropského společenství slučitelný.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh zákona respektuje požadavky vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Mezi takové smlouvy náleží i mezinárodní dohody o podpoře a ochraně investic, které opravňují zahraniční investory zahájit mezinárodní arbitrážní řízení v případě, že by Česká republika přijala legislativní opatření v rozporu se závazky zakotvenými v těchto dohodách. S ohledem na možnou zahraniční účast dotčených subjektů byl posouzen soulad připravovaného zákona rovněž i s těmito mezinárodněprávními závazky. Vláda byla s tímto posouzením seznámena v souvislosti s usnesením č. 917 ze dne 12. listopadu 2014.

Jak již bylo uvedeno výše, návrh zákona se dotýká vlastnického práva účastníků systému důchodového spoření. Ochrana majetku je vyjádřena v Úmluvě o ochraně lidských práva a základních svobod, v článku 1 Dodatkového protokolu k této úmluvě (dále jen „Protokol“). Návrh řešení ukončení důchodového spoření a vyplacení všech prostředků účastníkům respektuje vlastnické právo účastníků k jejich prostředkům v důchodových fondech.

Na základě komentáře k Úmluvě o ochraně lidských práva a základních svobod² lze obecně shrnout, že čl. 1 Protokolu č. 1 poskytuje ochranu jakémukoli typu získaného či již nabytého majetku anebo takového, u kterého už existuje důvodné legitimní očekávání, že k jeho nabytí dojde. Nechrání ale výhled na získání či důvěru v budoucí získání majetku. Podle ustálené judikatury může „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 představovat buď „existující majetek“ anebo majetkové hodnoty včetně pohledávek, u nichž může stěžovatel tvrdit, že má alespoň „legitimní očekávání“, že dojde k jejich realizaci. Naproti tomu nelze považovat za „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 pouhou naději, že se obnoví již dávno zaniklé vlastnické právo anebo podmíněná pohledávka, která zanikla v důsledku nesplnění dané podmínky. Jak uvádějí autoři výše uvedeného komentáře: „Posuzování, kdy je pohledávka dostatečně určitá, aby se přelila v „legitimní očekávání“, které už bude hodné ochrany čl. 1 Protokolu č. 1, a kdy se jedná pouze o „zbožná přání“ stěžovatele, často připomíná příslovecný tanec andělů na špičce jehly. Přístup k této otázce je v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva kazuistický. Obecné pravidlo zní, že pokud bylo určité majetkové právo přiznáno pravomocným rozhodnutím vnitrostátního orgánu, které je vykonatelné, pak se jedná o „majetek“ ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1.“. S ohledem na skutečnost, že v systému důchodového spoření nesou investiční riziko jeho účastníci, předkladatel se nedomnívá, že by při zrušení systému bylo možné uvažovat o narušení jejich práva legitimního očekávání, protože toto nemůže dosáhnout intenzity práva na ochranu majetku ve smyslu čl. 1 Protokolu. Od samého počátku existence systému důchodového spoření totiž nebyl garantován nezáporný výnos a účastník tedy mohl dosáhnout i výnosu záporného, byť právní úprava obsahuje řadu institutů k eliminaci tohoto rizika.

Návrh zákona je v souladu s Dohodou o Evropském hospodářském prostoru.

² Bobek, Kmec, Kosař, Kratochvíl. Evropská úmluva o lidských právech, 1. vydání, 2012. Nakladatelství C.H.Beck. ISBN: 978-80-7400-365-3

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava zvýší příjmy státního rozpočtu z pojistného na důchodové pojištění o částku, která je v současné době přeměrována do důchodového spoření. Od začátku roku 2013 do konce roku 2014 se odhaduje výše prostředků přeměrovaná z důchodového pojištění do důchodového spoření na 1,1 mld. Kč. Po zrušení II. pilíře by tyto prostředky do budoucna nesnižovaly příjem systému důchodového pojištění (nicméně v budoucnu od ukončení účasti ve II. pilíři nebudou mít účastníci důchodového spoření nadále sníženou procentní výměru starobních důchodů).

Ukončení systému si vyžádá náklady na straně penzijních společností a státu. Penzijní společnosti odhadují náklady na přibližně 150 mil. Kč. Jedná se především o zřizovací náklady (odpisy), administraci výplaty prostředků účastníků a motivaci přechodu účastníků II. pilíře do III. pilíře.

Na straně státu se bude jednat o náklady na změnu IT systémů a administraci související s vypořádáním prostředků se na straně Generálního finančního ředitelství (GFŘ) odhaduje na 30,5 mil. Kč (tj. odhad nákladů na ukončení II. pilíře 20 mil. Kč + odhad nákladů na vrácení peněz pro nekontaktní klienty penzijních společností 10,5 mil. Kč). Další náklady na straně státu na přijímání doplatků do I. pilíře se odhadují na několik desítek milionů, kdy se bude jednat o náklady jak GFŘ, tak České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ), včetně nákladů na rozšíření evidence důchodového spoření v Registru pojištěnců. Pokud jde o náklady vzniklé na straně GFŘ, budou v rámci státního rozpočtu pokryty z kapitoly Ministerstva financí. Náklady ČSSZ budou pokryty z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí. Náklady související s převodem prostředků do III. pilíře se odhadují na 50-600 mil. Kč. Bude záležet na počtu lidí, kteří se rozhodnou převést prostředky, jak vysoké budou jejich prostředky z II. pilíře, o kolik navýší příspěvek účastníka ve III. pilíři. Celkově lze shrnout, že odhady nákladů se mohou v téměř nereálných extrémech pohybovat mezi minimálně 40 mil. Kč (tj. když nikdo do III. pilíře nepřejde, nikdo se nebude soudit se státem) až po cca 1 mld. Kč (tj. když všichni účastníci II. pilíře přejdou do III. pilíře, nikdo nevrátí prostředky do I. pilíře, společnosti i účastníci se budou soudit se státem, přičemž výši nákladů na případné soudní spory se státem lze obtížně odhadovat).

Dopady na životní prostředí tato navrhovaná právní úprava nemá.

8. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava nemá dopad na ochranu soukromí dotčených osob a neobsahuje ustanovení, která by zaváděla povinnosti ohledně vedení osobních údajů nad rámec již stávající úpravy u systému důchodového spoření.

9. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný právní předpis, jehož účelem je upravit proces zrušení důchodového spoření na základě rozhodnutí vlády, je nezbytného rozsahu a nerozšiřuje kompetence orgánů veřejné správy více, než je nutné a standardní v regulované oblasti a pro splnění daného cíle.

Veřejná správa je schopna efektivně implementovat navrženou regulaci a následně provádět kontrolu i v rámci dohledové činnosti. Při tvorbě návrhu spolupracovalo Ministerstvo financí s Ministerstvem práce a sociálních věcí, Generálním finančním ředitelstvím a Českou správou sociálního zabezpečení tak, aby byl upraven efektivně zvládnutelný proces ukončení systému. Současně byl návrh konzultován s penzijními společnostmi, jelikož jsou to právě ony, které budou plnit povinnosti stanovené při vyplácení prostředků účastníkům.

Při ukončování systému jsou procesy stanoveny přímo zákonem a k rozhodování soukromoprávních subjektů (penzijních společností) může dojít pouze pod dohledem České národní banky, který je upraven standardně jako v jiných oblastech finančního trhu. Rozhodování správních orgánů se řídí správním řádem. Systém rozhodování je jak v soukromoprávní, tak veřejnoprávní rovině formalizovaný a transparentní; je vždy možné jednoznačně určit osoby zodpovědné za konkrétní rozhodnutí. Co se týká opravných prostředků, uplatní se postupy správního řízení. Vymáhání pojistného na důchodové spoření se nadále řídí podle daňového řádu a nebylo potřebné upravit nové postupy.

Oblast upravená daným návrhem zákona nedává prostor pro vznik korupčních příležitostí. O zrušení důchodového spoření rozhodne Poslanecká sněmovna. Dále jsou jednotlivé kroky stanoveny zákonem.

Přijetím předpisu vzniknou dodatečné náklady na straně Finanční správy, České správy sociálního zabezpečení a penzijních společností (popsáno v příslušné části důvodové zprávy). Dotčenými subjekty jsou především účastníci důchodového spoření a penzijní společnosti. Transparence je zajištěna požadavky kladenými na penzijní společnosti již z existující právní úpravy a požadavky plynoucími z návrhu tohoto zákona a dále dohledovou činností České národní banky.

Při rozhodování o způsobu ukončení důchodového spoření byly názory Odborné komise pro důchodovou reformu průběžně uveřejňovány, a to na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, a návrh zákona prochází legislativním procesem. Po jeho schválení budou penzijní společnosti povinny informovat všechny účastníky důchodového spoření o možnostech vypořádání prostředků a dalších skutečnostech stanovených zákonem. Tento způsob je považován za nejspolehlivější a pro účastníky minimálně zatěžující.

Podle výše uvedeného posouzení lze shrnout, že na základě navrhované právní úpravy se nepředpokládá vznik korupčních rizik.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první:

K § 1

Vymezuje se předmět úpravy tohoto zákona, kterým je proces ukončení důchodového spoření, tj. likvidace důchodových fondů a vyplacení prostředků účastníkům, a s tím související povinnosti penzijní společnosti a práva a povinnosti účastníků důchodového spoření.

K § 2

Dotčené subjekty se při ukončování systému důchodového spoření řídí nadále zákonem o důchodovém spoření, pokud navrhovaný zákon o ukončení důchodového spoření nestanoví jinak. Navrhovaný zákon o ukončení důchodového spoření tak stanoví určité odchylky týkající se např. investování a nároků účastníků a upravuje proces postupného ukončení systému včetně informování účastníků a výplaty jejich prostředků při likvidaci důchodových fondů. Na základě zákona rovněž dojde ke změně závazků ze smluv o důchodovém spoření. Toto řešení je v souladu s § 1790 občanského zákoníku. Obsah závazku se nadále bude řídit zákonem o důchodovém spoření, ale i zákonem o ukončení důchodového spoření, který je ve vztahu k zákonu o důchodovém spoření ve vztahu speciality. Aplikace zákona o důchodovém spoření je dána přechodným ustanovením v § 28 bod 1 ve spojení s § 2 odst. 1 navrhovaného zákona o ukončení důchodového spoření. Dále viz důvodová zpráva k § 28.

Od účinnosti zákona o ukončení důchodového spoření již nebude možné registrovat smlouvy o důchodovém spoření ani pojistné smlouvy o pojištění důchodu. Pro smlouvy uzavřené a nezaregistrované přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona platí ustanovení § 1762 odst. 2 občanského zákoníku. Bude-li totiž taková smlouva uzavřena a odeslána k registraci, s ohledem na nemožnost její registrace od účinnosti navrhovaného zákona podle § 2 odst. 2, bude muset správce Centrálního registru smluv (správní orgán postupující podle správního řádu) návrh na její registraci zamítnout. V takovém případě se v souladu s občanským zákoníkem smlouva od počátku ruší. Bude-li přijata novela zákona o důchodovém spoření (sněmovní tisk č. 382), nebude už mít penzijní společnost kontraktační povinnost vůči zájemci o sjednání důchodového spoření. Tzn., že v období několika měsíců před nabytím účinnosti navrhovaného zákona o ukončení důchodového spoření, kdy nebude mít sjednávání důchodového spoření ekonomické opodstatnění, bude potenciálně uzavřen a při registraci zamítnut jen velmi malý počet smluv. I v případě, že by výše uvedená novela zákona o důchodovém spoření nebyla přijata, návrh „změnového“ zákona k tomuto návrhu obsahuje ustanovení o zrušení kontraktační povinnosti penzijní společnosti. Tzn., že i když zákon o důchodovém spoření zůstane účinný do roku 2018, nové smlouvy o důchodovém spoření nebudou uzavírány právě s ohledem na nemožnost jejich registrace. Z těchto důvodů předkladatel neshledává potřebu explicitně upravit nemožnost uzavírání smluv o důchodovém spoření.

Ti účastníci, kteří by po nabytí účinnosti navrhovaného zákona jinak měli již nárok na výplatu prostředků prostřednictvím důchodu, ale s ohledem na nemožnost registrace smlouvy o pojištění důchodu nebudou moci této možnosti využít, se budou moci rozhodnout stejně jako ostatní, zda budou chtít v rámci likvidace důchodových fondů vyplatit své prostředky,

nebo je převést na svoji smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, nebo penzijním připojištění. Pokud budou chtít mít z těchto prostředků vyplácen důchod, budou moci vyplacené prostředky použít jako jednorázové pojistné a uzavřít pojistnou smlouvu, již ovšem mimo podmínky zákona o důchodovém spoření. Vzhledem ke krátkému trvání systému se toto bude týkat velmi malého počtu účastníků.

Současně se ruší povinnost penzijní společnosti aktualizovat údaje uvedené ve statutu důchodového fondu. V souvislosti s ukončováním systému důchodového spoření nebudou moci penzijní společnosti zcela postupovat v souladu se schválenými statuty. Podle zákona o důchodovém spoření by je měly povinnost aktualizovat, což s sebou nese administrativní náklady, které jsou v období ukončování systému nedůvodné. Proto předkládaný návrh v tomto ohledu upravuje odchylku.

K § 3

Účastník má na výběr mezi vyplacením prostředků na jím určený bankovní nebo obdobný účet, a v případě, že nemá zřízen účet, lze poslat i prostřednictvím poštovního poukazu, a převodem prostředků na jeho penzijní připojištění, nebo doplňkové penzijní spoření. Převod na účet v České republice nebo do tzv. III. penzijního pilíře bude bezplatný. V ostatních případech má penzijní společnost nárok na úhradu nákladů (nákladů spojených s převodem prostředků do zahraničí nebo s využitím poštovního poukazu), které převyšují náklady na převod na účet v České republice.

Stanovuje se povinnost účastníka sdělit penzijní společnosti zvolený způsob vyplacení. Na rozhodnutí má účastník dostatečně dlouhou dobu do konce září 2016. Účastník by měl reagovat na zaslané oznámení penzijní společnosti, která je bude povinna zaslat do konce března 2016. Zákon nestanoví sankci za nesplnění této oznamovací povinnosti účastníkem, nicméně účastník se v případě, že neoznámí, kam si přeje zaslat své prostředky, bude muset po ukončení likvidace důchodových fondů obrátit individuálně na finanční správu a řešit vyplacení svých prostředků s příslušným finančním úřadem.

Stanoví se povinnost penzijní společnosti zaslat po vyplacení prostředků účastníkovi výpis důchodového spoření. Náležitosti výpisu se řídí zákonem o důchodovém spoření, jelikož není důvodné stanovovat zvláštní podmínky při vypořádání prostředků.

Specifickou situaci upravuje odstavec 5, aby v případě, že již účastník oznámil zvolený způsob vypořádání, a poté byla penzijní společnosti doručena na základě § 15 odst. 1 zákona o důchodovém spoření výzva ohledně převodu 60 % prostředků účastníka při žádosti o starobní důchod ve výši invalidního důchodu, měla tato výzva přednost. Obdobně bude mít přednost rovněž sdělení na základě § 15 odst. 5 zákona o důchodovém spoření, tj. sdělení týkající se převodu všech prostředků účastníka do důchodového systému EU nebo jejích institucí.

Ustanovení odstavce 6 zajišťuje, aby ve fázi realizace výplaty nemohlo dojít na straně penzijní společnosti, co se týká prostředků důchodového spoření, k administraci související s případným výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Podle zákona o důchodovém spoření nelze prostředky účastníka na osobních důchodových účtech postihnout výkonem rozhodnutí. Peněžní prostředky obdržené účastníkem v rámci vyplacení při ukončení důchodového spoření již na jeho bankovním či obdobném účtu, případně v jeho dispozici, již vyjmuty z výkonu rozhodnutí nejsou.

K § 4

Od účinnosti zákona se bude v případě vypořádávání dědického podílu na prostředcích zemřelého účastníka postupovat u všech dědiců stejně, a to vyplacením jejich podílu na základě pravomocného rozhodnutí soudu o dědictví.

K § 5

Vzhledem k ukončení důchodového spoření, vypořádávání prostředků účastníků a stanovení jednotné výše maximální úplaty pro všechny důchodové fondy se již nejeví účelné ponechání možnosti měnit rozložení prostředků v jednotlivých důchodových fondech po zahájení jejich likvidace.

K § 6

Ustanovení vymezuje obsah oznámení, které je penzijní společnost povinna zaslat účastníkům v souvislosti s ukončením důchodového spoření. Nad rámec povinných náležitostí upravených zákonem může penzijní společnost využít oznámení také ke sdělení ohledně nabídky doplňkového penzijního spoření v souvislosti s možností převodu prostředků účastníka vyplácených z důchodového spoření. Ve stejné lhůtě, která je stanovena pro zaslání oznámení, tj. do konce března 2016, je penzijní společnost povinna uveřejnit informace uvedené povinně v oznámení na svých internetových stránkách.

K § 7

S cílem nezvyšovat náklady na straně penzijních společností se umožňuje zaslat výpis důchodového spoření za rok 2015 a oznámení účastníkům o ukončení důchodového spoření současně.

Penzijní společnost bude mít povinnost zaslat pravidelný roční výpis důchodového spoření za rok 2016 pouze tehdy, pokud by se údaje v něm obsažené odlišovaly od těch, které byly uvedeny ve výpise, který má penzijní společnost povinnost zaslat bezodkladně po vyplacení prostředků účastníka.

K § 8

S ohledem na ukončení systému důchodového spoření a v zákonné lhůtě zahájení likvidace důchodových fondů je penzijní společnost povinna postupovat tak, aby nejpozději ke dni vstupu důchodových fondů do likvidace byly prostředky účastníků investovány pouze do vkladů u bank, a to s cílem zamezit významnému kolísání hodnoty důchodové jednotky v období před zahájením výplaty prostředků účastníkům.

Je limitována výše vkladů u jedné banky na 35 % hodnoty majetku v důchodových fondech. Tato výše je stanovena s ohledem na omezenou dobu procesu likvidace důchodových fondů a možnosti rozložení vkladů na trhu s cílem nezvyšovat neúměrně náklady na straně penzijních společností související s ukončováním systému a současně zachovat míru obezřetného rozložení prostředků v souladu s úpravou zákona o důchodovém spoření týkající se hodnoty investice vůči jedné osobě.

Těmito ustanoveními tak dochází ke změně způsobu investování důchodového fondu ze zákona a penzijní společnost není povinna dodržovat ve statutu schválenou investiční strategii při naplňování povinností stanovených v odstavcích 1 a 2.

K § 9

Ustanovení s cílem zamezit nejasnostem ohledně hrazení nákladů souvisejících s povinnostmi danými tímto zákonem k ukončení důchodového spoření stanoví, že jsou hrazeny z úplaty náležející penzijní společnosti podle zákona o důchodovém spoření. Přičemž maximální výše úplaty za obhospodařování majetku v důchodových fondech se od vstupu důchodových fondů do likvidace stanoví pro všechny důchodové fondy jednotně, a to s ohledem na skutečnost, že v souladu s navrhovaným § 8 budou muset být veškeré prostředky účastníků investovány do vkladů u bank.

K § 10

Povolení k vytvoření důchodových fondů zaniká ze zákona. Tím se důchodový fond zrušuje a vstupuje do likvidace, a to dne 1. července 2016. Poté, co budou veškeré prostředky v důchodovém fondu vyplaceny účastníkům, popř. tam, kde se je nepodaří takto vypořádat, na účet určený správcem pojistného, důchodový fond zanikne.

K § 11

Upravuje se proces vedoucí k vyplacení všech prostředků účastníků. Je stanoven jednotný počáteční okamžik pro zahájení vyplacení prostředků účastníků s ohledem na možné dobíhání plateb pojistného. Celkově je tak penzijní společnosti dána lhůta 2 a půl měsíců pro vyplacení všech prostředků účastníků. Přestože zákon stanoví lhůtu pro doručení oznámení účastníka ohledně zvoleného způsobu vyplacení, může penzijní společnost v individuálních případech řešit i pozdní oznámení výplatou prostředků podle sdělení účastníka. Právní úprava tak dává prostor penzijní společnosti pro nastavení procesu tak, aby byl administrativně zvládnutelný a současně flexibilní při komunikaci s klientem.

Pokud účastník neoznámí penzijní společnosti zvolený způsob vyplacení jeho prostředků je penzijní společnost povinna vyplatit prostředky na účet určený správcem pojistného. Právní vztah vzniklý mezi penzijní společností a účastníkem na základě smlouvy o důchodovém spoření zaniká vyplacením všech jeho prostředků ze zákona.

K § 12

Navrhované ustanovení má řešit nakládání s tzv. nevypořádanými prostředky účastníků II. pilíře důchodového systému. Nevypořádanými prostředky jsou prostředky účastníků, kteří se o ně nepřihlásili (např. zemřelí bez právoplatných dědiců), případně je nebylo možné dohledat.

Správce pojistného disponuje prostředky, které byly na základě § 11 odst. 4 převedeny na „sběrný účet“ od penzijních společností. Na základě odstavce 1 budou tyto prostředky účastníka převáděny správcem pojistného na účet nevypořádaných prostředků účastníka.

Podle odstavce 2 představuje účet nevypořádaných prostředků účastníka jeho osobní daňový účet. Tento účet nepřísluší žádné dani a také tyto prostředky formálně nepřísluší

žádnému rozpočtu. Na základě toho, že se jedná o osobní daňový účet podle daňového řádu (viz odstavec 3), vznikne na tomto účtu po převedení finančních prostředků přeplatek.

S tímto přeplatkem se poté bude zacházet jako s jakýmkoliv jiným přeplatkem na dani, tj. pokud má daňový subjekt nedoplatky na jiných osobních daňových účtech, má správce daně povinnost převést přeplatek na nedoplatky na nich evidované (§ 154 odst. 2 DŘ). Pořadí úhrady je podle daňového řádu následující. Prvními v pořadí jsou účty nákladů řízení společné pro všechny druhy daní. Poté jsou uspokojovány nejstarší nedoplatky na dani, kromě vymáhaných, a to bez ohledu na to, na jakém osobním daňovém účtu se nacházejí. Po uhrazení nedoplatků je přeplatek použit na úhradu nedoplatku příslušenství daně a opět zde mají přednost nejstarší nedoplatky. Daňový subjekt nemůže pořadí úhrady nedoplatků ovlivnit.

Daňový subjekt může také zažádat o vrácení přeplatku, k tomu, aby byl přeplatek vrácen, musí splnit tzv. test vratitelnosti (§ 154 odst. 2 DŘ), a to za splnění podmínky, že vratitelný přeplatek tvoří existující přeplatek na daném osobním daňovém účtu daňového subjektu, přičemž není předpoklad, že by do deseti dnů mohlo dojít k předepsání platební povinnosti na tomto osobním daňovém účtu, a to při současné neexistenci nedoplatků evidovaných na jiných osobních daňových účtech správcem daně. Současně musí být splněna podmínka, že nebyl jiným správcem daně uplatněn požadavek na úhradu jím evidovaných nedoplatků téhož daňového subjektu.

Pokud všechny tyto podmínky daňový subjekt splňuje, je správce daně povinen mu takový přeplatek do 30 dnů vyplatit (§ 154 odst. 4 DŘ).

K § 13

Zohledňuje se existence nových povinností daných tímto zákonem, co se týká funkce depozitáře, a provázání s existujícími povinnostmi podle zákona o důchodovém spoření.

K § 14

V případě, že by byly převedeny důchodové fondy k jiné penzijní společnosti, nebude již vzhledem k ukončování systému žádoucí ponechat povinnost sloučení stejných typů důchodových fondů.

K § 15

Stanoví se povinnost penzijní společnosti informovat ve výroční zprávě o proběhlé likvidaci důchodových fondů a výsledku vypořádání prostředků účastníků.

K § 16

V návaznosti na lhůty dané daňovým řádem pro uplatnění nároku na přeplatky na osobním daňovém účtu se upravuje tzv. archivační lhůta tak, aby dokumenty byly dostupné pro případně vzniklé spory.

K části druhé:

K § 17

Ustanovení vymezuje, kdo vykonává dohled nad plněním povinností penzijní společnosti a depozitáře. Zákon o ukončení důchodového spoření pouze upravuje některé další povinnosti dohlížených subjektů, nicméně pro výkon dohledu bude Česká národní banka postupovat podle zákona o důchodovém spoření obdobně.

K části třetí:

Tato část upravuje ukončení pojistného na důchodové spoření, které je upraveno zákonem č. 397/2012 Sb. Pojistné na důchodové spoření je tzv. „veřejným pojistným“. Neupravuje tedy vztahy soukromoprávní povahy, ale vztahy povahy ryze veřejnoprávní. V tomto směru je obdobné ostatním veřejným pojistným (tj. zejm. pojistnému na veřejné zdravotní pojištění a pojistnému na sociální zabezpečení), od kterých se však odlišuje použitým subsidiárním procesním předpisem, kdy pro pojistné na důchodové spoření se používá jako subsidiární právní předpis daňový řád. Zákon č. 397/2012 Sb. je tímto zákonem rušen s tím, že navrhovaná část třetí upravuje některá práva a povinnosti, které s tímto rušením souvisejí.

K § 18

Toto přechodné ustanovení je speciálním vůči obecnému přechodnému ustanovení, které práva a povinnosti ke zdaňovacím obdobím předcházejícím zrušení zákona prolonguje. Toto přechodné ustanovení stanovuje, že ve vztahu ke stanovení pojistného a předepisování příslušenství tato prolongace trvá nejdéle do 1. října 2016.

Cílem řešení v odstavci 1 je vyjít ze stávajících principů zákona o pojistném na důchodové spoření (konkrétně z § 15) a nevytvářet anomální systém pouze pro účely ukončení důchodového spoření, což by znamenalo zvýšení nákladů na straně správce pojistného (finanční správy) i samotných daňových subjektů.

Ustanovení odstavce 1 lze též chápat jako zkrácení lhůty pro stanovení pojistného, přičemž tuto lhůtu zkracuje určením pevného data, do kterého lze toto stanovení provést. Rozhodující je přitom samotné stanovení, tj. není rozhodné, kdy byl k tomuto stanovení dán podnět (tj. pojistné přiznání, začátek pojistné kontroly aj.).

V klasickém případě to znamená, že poplatník, za kterého neodvádí pojistné plátce, zejména tedy OSVČ podá poslední pojistné přiznání za pojistné období 2015 k 1. dubnu 2016, popř. k 1. červenci 2016, pokud mu pojistné přiznání zpracovává daňový poradce. Správce pojistného stanoví pojistné na základě podaného pojistného přiznání. Poplatník následně bude mít povinnost, resp. možnost, podat dodatečné pojistné přiznání (jak za pojistné období 2015, ale i 2014 a předcházející), ale pouze do 1. září 2016. Po této lhůtě je možnost podat dodatečné (případně též opožděné řádné) pojistné přiznání zapovězena. Správce daně má však ještě v mezidobí prostor na případné vyměření či doměření pojistného, a to až do 1. října 2016.

Za poplatníka, za kterého odvádí pojistné plátce pojistného, plátce podá do 20. ledna 2016 hlášení za prosinec 2015 a v té samé lhůtě uhradí zálohu na pojistné. Záloha bude

vyměřena ze zákona (samovyměřena) k 20. lednu 2016. Plátce pojistného může podat následné hlášení do lhůty pro podání vyúčtování. Na základě podaného následného hlášení by byla záloha doměřena samovyměřena.

Plátce pojistného má poté k 1. dubnu 2016 povinnost podat vyúčtování k pojistnému na důchodové spoření. Správce pojistného stanoví poté pojistné na základě tohoto vyúčtování. Případné opravy vyúčtování se provádějí prostřednictvím dodatečného vyúčtování, pro které se uplatní ve vztahu ke komentovanému ustanovení stejný princip jako pro pojistné přiznání.

K § 19

Penzijní společnosti jsou v souvislosti se zrušením zákona o pojistném na důchodové spoření tím povinny do 31. března 2016 písemně oznámit účastníkovi ukončení důchodového spoření a současně mu podat informaci o právech a povinnostech z toho pro něj plynoucích. Účastníkovi je rovněž do konce března zaslán výpis důchodového spoření za kalendářní rok 2015. Je mu tím poskytnuta časová rezerva pro rozhodnutí, jak s těmito prostředky naloží.

Samotné povolení k vytváření důchodových fondů zaniká dnem 1. července 2016. K uvedenému datu rovněž penzijní společnost vstupuje do likvidace. Výplata prostředků účastníků probíhá od 15. října 2016 do 31. prosince 2016 včetně. Posledním dnem, kdy mohou být prostředky účastníkům vyplaceny je tedy 31. prosinec 2016.

Aby byla penzijním společností poskytnuta jistota toho, že prostředky účastníků již jsou definitivní (tj. nebudou již zaslány další platby od finanční správy) navrhuje se, aby dne 1. října 2016 zanikly nedoplatky z titulu pojistného na důchodové spoření, tj. aby se fakticky zamezilo možnosti úhrady pojistného na důchodové spoření účastníkem. Případné následné platby tak budou evidovány jako přeplatek, který může být na základě obecné úpravy v daňovém řádu vrácen.

Toto přechodné ustanovení je speciálním vůči obecnému přechodnému ustanovení ke zrušení zákona č. 397/2012 Sb., které obecně práva a povinnosti k pojistnému na důchodové spoření ke zdaňovacím obdobím předcházejícím zrušení zákona zachovává.

Cílem popsaného řešení je vyjít ze stávajících principů zákona o pojistném na důchodové spoření (konkrétně z § 15 zákona o pojistném na důchodovém spoření) a nevytvářet anomální systém pouze pro účely ukončení důchodového spoření, což by znamenalo zvýšení nákladů na straně správce pojistného (finanční správy) i samotných daňových subjektů.

V případě ustanovení odstavce 2 je nutné zmínit, že příslušenství pojistného se odvíjí ve většině případů z částky dodatečně stanoveného pojistného, tj. ve většině případů není možné dodatečně pojistné stanovit/předepsat. Výjimkou je případ úroku z prodlení, který se neodvíjí od pojistného dodatečně stanoveného, ale od rozdílu, mezi tím, co mělo být zapláceno (tj. správné, ideální pojistné) a zapláceno skutečně bylo. Z tohoto důvodu je nutné explicitně normovat, že nelze stanovit po 1. říjnu 2016 ani příslušenství pojistného.

U příslušenství platí z hlediska jeho zániku obecná úprava obsažená v § 160 daňového řádu, který stanoví lhůtu 6 let, která však může být přerušena nebo její běh pozastaven. Nicméně i přesto končí vždy nejdéle po 20 letech (resp. v případě zajištění zástavním právem 30 letech)

K části čtvrté:

K § 20

Účastníkům důchodového spoření přispíval stát na pojistné na důchodové spoření tím, že odváděli pojistné na důchodové pojištění ve výši o 3 procentní body nižší než ostatní poplatníci pojistného na důchodové pojištění. Z tohoto důvodu bude účastníkům důchodového spoření náležet procentní výměra starobního důchodu za dobu účasti na důchodovém spoření v nižší částce, než kdyby se nestali účastníky důchodového spoření. Za každý celý rok doby důchodového pojištění se započítává pro výpočet procentní výměry starobního důchodu 1,5 % výpočtového základu, zatímco za dobu účasti na důchodovém spoření se započítává pouze 1,2 % výpočtového základu.

Účastníkovi důchodového spoření se dává možnost, aby si zajistil vyšší důchodové nároky tím, že ve stanovené lhůtě doplatí rozdíl mezi nižším pojistným na důchodové pojištění, které platil jako účastník důchodového spoření, a pojistným stanoveným pro pojištěnce, kteří nebyli účastníky důchodového spoření. Tuto možnost bude mít i ten účastník důchodového spoření, který vrácené prostředky důchodového spoření převede do III. pilíře. Účastník důchodového spoření, který se dobrovolně rozhodne pro doplacení pojistného na důchodové pojištění, musí doplatit pojistné za celou dobu účasti na důchodovém spoření; například jestliže byl účastníkem důchodového spoření dva a půl roku, nemůže si doplatit pojistné na důchodové pojištění jen za jeden rok. Po úhradě doplatku pojistného nebude u účastníka důchodového spoření při výpočtu procentní výměry starobního důchodu platit nižší procentní sazba 1,2 % za žádný rok doby důchodového pojištění.

K § 21

Účastník důchodového spoření byl povinen platit pojistné na důchodové spoření ve výši 5 % ze stejného vyměřovacího základu, z něhož platil pojistné na důchodové pojištění. Výše pojistného na důchodové pojištění, které bude účastník důchodového spoření ve formě doplatku pojistného na důchodové pojištění dobrovolně vracet do systému důchodového pojištění, bude odpovídat 3 % z úhrnu vyměřovacích základů, tj. 60 % pojistného na důchodové spoření. Jestliže zaměstnavatel odvedl pojistné na důchodové spoření v nižší částce než 5 % z vyměřovacích základů zaměstnanců účastných důchodového spoření, bude doplatek pojistného u zaměstnance činit 60 % z pojistného, které na něho připadlo z pojistného na důchodové spoření odvedeného zaměstnavatelem za všechny zaměstnance. Zaměstnanec není povinen hradit pojistné, které dluží zaměstnavatel.

V případě, kdy účastník důchodového pojištění byl povinen hradit pojistné na důchodové spoření sám správci pojistného na důchodové spoření, bude vždy doplatek pojistného na důchodové pojištění činit 3 % z úhrnu vyměřovacích základů tohoto účastníka důchodového spoření, tj. 60 % z částky, kterou byl správci pojistného na důchodové spoření povinen uhradit jako pojistné na důchodové spoření. Účastník důchodového spoření hradil pojistné na důchodové spoření správci pojistného, byl-li

- zaměstnancem, ale pojistné na důchodové spoření nemohl za něho odvést zaměstnavatel (jako plátce pojistného na důchodové spoření), protože mu zaměstnanec včas

neoznámil, že se stal účastníkem důchodového spoření (§ 31 zákona o pojistném na důchodové spoření),

- zaměstnancem zaměstnavatele, který není plátcem pojistného na důchodové spoření (zaměstnavatel neodváděl v ČR z příjmů zaměstnance daň z příjmu fyzických osob),
- osobou samostatně výdělečně činnou,
- osobou účastnou dobrovolného důchodového pojištění.

Zaměstnavatel byl povinen srážet zaměstnanci, který byl účastníkem důchodového spoření, pojistné na důchodové pojištění ve výši 3,5 % z vyměřovacího základu. Pokud zaměstnanci srazil za dobu účasti na důchodovém spoření pojistné na důchodové pojištění ve výši 6,5 % z vyměřovacího základu, je pojistné ve výši 3 % vyměřovacího základu přeplatkem, který byla okresní správa sociálního zabezpečení povinna podle zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti vrátit zaměstnavateli; zaměstnavatel byl pak povinen tento přeplatek vrátit zaměstnanci. Pokud by nastala situace, že zaměstnanec, který se rozhodl zaplatit doplatek pojistného na důchodové pojištění, měl do výše doplatku pojistného započteno i 60 % z částky, kterou byl povinen uhradit sám správci pojistného na důchodové spoření podle § 31 zákona o pojistném na důchodové spoření, ale zároveň mu nebyl vrácen přeplatek na pojistném na důchodové pojištění ve výši 3 % z vyměřovacího základu, protože jej dosud okresní správa sociálního zabezpečení nevrátila zaměstnavateli, bude mu snížen doplatek pojistného na důchodové pojištění o tento přeplatek.

K § 22

V posledním čtvrtletí roku 2016 obdrží účastník důchodového spoření své prostředky z důchodového spoření od penzijní společnosti. Až do 29. prosince následujícího roku (tj. do posledního pracovního dne roku 2017) se mu umožňuje uhradit doplatek pojistného na důchodové pojištění okresní správě sociálního zabezpečení. Vzhledem k tomu, že doplatek pojistného na důchodové pojištění musí být stanoven za celou dobu účasti na důchodovém spoření a uhrazen ve stanovené lhůtě, bude částka, která bude uhrazena v nižší výši, než činí doplatek pojistného, nebo bude uhrazena po 29. prosinci 2017, považována za přeplatek. Tento přeplatek se bude účastníku vracet podle zásad platných pro vrácení přeplatku na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, tj. též po úhradě splatných závazků vůči okresní správě sociálního zabezpečení a České správě sociálního zabezpečení.

K § 23

Stanoví se postup účastníka důchodového spoření, okresní správy sociálního zabezpečení a orgánu Finanční správy ČR, tj. místně příslušného správce daně z příjmů, v případě, kdy se účastník důchodového spoření rozhodl pro zaplacení doplatku pojistného na důchodové pojištění. Účastníci důchodového spoření obdrží v první polovině roku 2016 od penzijní společnosti též informaci o možnosti uhradit doplatek pojistného na důchodové pojištění u okresní správy sociálního zabezpečení v místě svého bydliště. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2016 obdrží od penzijní společnosti prostředky z důchodového spoření. Lhůta pro podání žádosti účastníkem důchodového spoření o sdělení výše doplatku pojistného do 30. června 2017 je proto dostačující.

Z důvodu administrativní jednoduchosti pro účastníka důchodového spoření (aby nemusel komunikovat s více orgány) se navrhuje, aby žádost byla podávána jen jednomu orgánu, a to okresní správě sociálního zabezpečení příslušné podle aktuálního bydliště žadatele; to bude platit i v případě, že pojistné na důchodové pojištění za účastníka bylo hrazeno během jeho účasti na důchodovém spoření různými okresními správami sociálního zabezpečení (příslušným podle sídla zaměstnavatele nebo sídla jeho mzdové účtárny nebo místa bydliště, byl-li účastník osobou samostatně výdělečně činnou) nebo pojistné na důchodové pojištění odváděly orgány uvedené v § 25 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (pokud účastník byl ve služebním poměru). Žádost bude třeba podat na předepsaném tiskopise, aby okresní správa sociálního zabezpečení měla k dispozici potřebné údaje k identifikaci žadatele a pro její žádost, s níž se bude obracet na místně příslušného správce daně z příjmů o sdělení výše doplatku u zaměstnanců. Okresní správa sociálního zabezpečení může na základě údajů, které eviduje, stanovit výši doplatku jen u osob samostatně výdělečně činných a osob dobrovolně důchodově pojištěných. Za zaměstnance (s dále popsanou výjimkou) může stanovit výši doplatku pouze správce pojistného na důchodové spoření, tedy orgán Finanční správy ČR. Pokud však účastník důchodového spoření byl ve služebním poměru vojáka z povolání nebo příslušníka bezpečnostního sboru, budou potřebné údaje sdělovat orgány uvedené v § 25 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, neboť tyto orgány mají evidenci o vyměřovacích základech a odvodu pojistného na důchodové pojištění za jednotlivé poplatníky pojistného na důchodové pojištění; skutečnost, že účastník byl vojákem z povolání nebo ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru, bude účastník uvádět ve své žádosti o doplatek pojistného na důchodové pojištění.

Lhůty pro vyřízení žádosti o sdělení doplatku pojistného byly stanoveny s ohledem na lhůtu, v níž může okresní správa sociálního zabezpečení obdržet od místně příslušného správce daně z příjmů sdělení o výši doplatku pojistného za zaměstnance.

Okresní správy sociálního zabezpečení mohou přijímat žádosti o sdělení výše doplatku pojistného již v průběhu roku 2016, ale vzhledem k tomu, že místně příslušný správce daně z příjmů může sdělovat výši doplatku pojistného až po 31. prosinci 2016, bude se u těchto žádostí považovat za den podání žádosti o sdělení výše doplatku pojistného den 1. leden 2017. Od tohoto dne se tedy bude počítat lhůta 90 dnů pro vyřízení žádosti.

K § 24

Upravuje se postup v případě, nebude-li žadatel o sdělení výše doplatku pojistného na důchodové pojištění souhlasit s výší doplatku. Výše doplatku pojistného se u zaměstnanců odvozuje z údajů, které má ve své evidenci pouze správce pojistného na důchodové spoření, a proto místně příslušný správce daně z příjmů musí okresní správě sociálního zabezpečení sdělit potřebné údaje pro vydání rozhodnutí o výši doplatku na pojistném na důchodové pojištění; to bude platit obdobně pro orgány uvedené v § 25 zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

K § 25

Po zaplacení doplatku na pojistném bude okresní správa sociálního zabezpečení informovat účastníka důchodového spoření nejen o tom, že obdržela platbu, ale i tom, že při stanovení procentní výměry důchodu nebude v případě řádného zaplacení doplatku přihlíženo k tomu, že byl účastníkem důchodového spoření. V případě, že doplatek nebude uhrazen

řádně, tj. včas a ve správné výši, sdělí okresní správa sociálního zabezpečení i tuto skutečnost (v případě, že účastník zaplatil nižší částku doplatku, například v důsledku omylu, bude mít možnost do uplynutí stanovené lhůty zaplatit zbylou částku doplatku).

Dále se v ustanovení upravuje způsob komunikace, a to obdobně jako je tomu v jiných zákonech, a upravuje povinnost správce Centrálního registru smluv.

Stanoví se rovněž povinnost okresní správy sociálního zabezpečení sdělovat údaje o platbě doplatku pojistného na důchodové pojištění orgánům provádějícím důchodové pojištění vojáků z povolání a osob ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru, aby tyto orgány mohly vést tyto údaje ve své evidenci a využívat je při rozhodování o důchodech, popřípadě je sdělovat spolu s údaji o době pojištění České správě sociálního zabezpečení, pokud tyto orgány nebudou příslušné k rozhodování o důchodech.

K části páté:

K § 26 a 27

Část upravuje správní delikty v souladu se stanovenými zákonnými povinnostmi a k nim vymezení odpovědnosti a postupu správního orgánu.

K části šesté:

K § 28

K odstavci 1: Zákonem o ukončení důchodového spoření dochází ke změně právní úpravy, na jejímž obsahu je založen obsah smluvního závazku mezi penzijní společností a účastníkem vzniklý ze smlouvy o důchodovém spoření její registrací (navrhovaný zákon o ukončení důchodového spoření je ve vztahu speciality k zákonu o důchodovém spoření). Vzhledem k tomu, že i při ukončování systému je nutné, aby smluvní strany plnily své povinnosti jak podle zákona o důchodovém spoření, tak podle zákona o ukončení důchodového spoření, stanoví přechodné ustanovení, že od účinnosti tohoto navrhovaného zákona se právní vztah řídí zákonem o ukončení důchodového spoření. Tím je ovšem také stanoveno prostřednictvím jeho § 2 odst. 1, že smluvní strany se řídí i zákonem o důchodovém spoření tehdy, pokud navrhovaný zákon nestanoví odchylně. Jelikož ze smlouvy o důchodovém spoření vyplývají také povinnosti např. vedení důchodového účtu, nárok na úplatu penzijní společnosti atd. a tato práva a povinnosti musí zaniknout až úplným vyplacením všech prostředků účastníka, stanoví tento zákon v § 11 zánik právního vztahu až vyplacením prostředků účastníka (v případě, že účastník nezvolí sám způsob, tak i vyplacením na účet určený správcem pojistného podle tohoto zákona).

K odstavci 2: Zákon o pojistném na důchodové spoření se dnem 1. ledna 2016 zrušuje, tj. je třeba obecného přechodného ustanovení, tak aby změna nepůsobila retroaktivně a je zároveň zapotřebí, aby byly do budoucna zachovány práva a povinnosti plynoucí z pojistného na důchodové spoření za předchozí pojistná období. Mezi tyto povinnosti patří zejména povinnost podat pojistné přiznání nebo vyúčtování k pojistnému na důchodové spoření za pojistné období roku 2015. Dále je zachována možnost správce daně kontrolovat pojistné a případně ho též doměřovat. Formulace přechodného ustanovení je standardní jako v případech změn jiných daňových předpisů. V tomto kontextu lze zmínit kromě standardních změn i

použití tohoto přechodného ustanovení v případě zrušení daně dědické a daně darovací, k tomuto viz ustanovení § 57 zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb.

Toto přechodné ustanovení je základem pro stanovení dalších povinností týkajících se pojistného na důchodové spoření upravených v části třetí zákona. Normy je třeba skládat za sebou tak, že prioritní je zrušení zákona. K tomu, aby nebyly zrušeny povinnosti za období před účinností zrušení, je třeba tohoto obecného přechodného ustanovení, které říká, že povinnosti za tato pojistná období jsou zachovány. Vůči tomuto přechodnému ustanovení jsou pak speciální ustanovení upravená v části třetí zákona, která definitivní zánik povinností za tato minulá období váží většinou k datu 1. října 2016.

K odstavci 3: S ohledem na možnost účastníka řešit vyplacení převedených prostředků účastníka z důchodového spoření u finanční správy stanovuje se povinnost pro správce Centrálního registru smluv plnit povinnosti s tímto registrem související ještě několik let po zrušení systému důchodového spoření. Správce Centrálního registru smluv tak bude povinen vést nadále tuto evidenci a poskytovat informace v souladu s příslušnými předpisy.

K odstavci 4: Stanoví se, že u pojistných smluv o pojištění důchodu zaregistrovaných přede dnem nabytí účinnosti zákona se postupuje podle dosavadní právní úpravy, tj. nároky z těchto smluv jsou zachovány a důchody se vyplácejí podle této úpravy; zachovává se tak i zvyšování důchodů podle úpravy obsažené ve vyhlášce č. 423/2012 Sb. Dává se přitom možnost smluvním stranám smlouvy o pojištění důchodu upravit svoje vztahy jinak, než stanoví zákon o důchodovém spoření. Bude tak například možné dohodnout i jiný způsob výplaty, než stanoví zákon o důchodovém spoření, popř. převedení kapitálové hodnoty smlouvy o pojištění důchodu na jiné pojištění standardně nabízené pojišťovnou. Tímto se zohledňuje skutečnost, že do kmene pojistných smluv o pojištění důchodu již nebudou moci zásahem státu přibývat další smlouvy a je tak spravedlivé umožnit smluvním stranám dohodnout si, za dané situace rušení systému původně určenému k dlouhodobé existenci, vhodnější podmínky. Pokud by tato jiná dohoda nebyla umožněna, pak by pro pojišťovnu správa takto malého kmene smluv byla velmi nákladná, což by v konečném výsledku bylo nevýhodné pro účastníka, protože by pojišťovna nemohla dosahovat výnosů z investování aktiv k navýšení vyplácených důchodů nad rámec garantovaného navýšení podle § 18 odst. 2 zákona o důchodovém spoření.

K odstavci 5: Vzhledem k zrušení zákona o důchodovém spoření je nutné upravit, že na některé povinnosti pojišťovny (navyšovat vyplácené důchody o podíly na výnosech, informační povinnost) se i nadále uplatňují uvedená ustanovení zákona o důchodovém spoření, a to vzhledem k možné existenci uzavřených smluv o pojištění důchodu.

K odstavci 6: Správní řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona o důchodovém spoření ve znění před účinností tohoto zákona.

K odstavci 7: Správní řízení zahájena po dni nabytí účinnosti tohoto zákona, nejpozději však do 31. prosince 2017, neboť pak dochází ke zrušení zákona o důchodovém spoření, se dokončí podle zákona o důchodovém spoření ve znění účinném po 1. lednu 2016.

K § 29

Vzhledem k úplnému ukončení systému důchodového spoření dochází ke zrušení zákona o důchodovém spoření, který tento systém upravuje, tak i zákona o pojistném na důchodové

spoření. Jmenované zákony byly několikrát novelizovány, proto se ruší i příslušné části některých tzv. změnových zákonů i příslušná část zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. Zrušují se i související prováděcí vyhlášky o náležitostech nabídky pojištění důchodu a o zvyšování důchodů vyplacených z pojistné smlouvy o pojištění důchodu (viz přechodné ustanovení).

K části sedmé:

K § 30

V souladu s rozhodnutím vlády o harmonogramu ukončení důchodového spoření se navrhuje účinnost zákona tak, aby bylo možné proces přizpůsobit existujícímu ročnímu cyklu placení pojistného a s tím souvisejících práv a povinností subjektů, kterých se pojistné na důchodové spoření jakkoliv týká. Vzhledem k tomu, že v roce 2017 dobíhají některé povinnosti penzijní společnosti, zejména zpracování a odesílání výpisů, předkládání výročních zpráv, jejichž regulaci zákon o důchodovém spoření obsahuje, je účinnost ustanovení zrušujícího zákon o důchodovém spoření a jeho novely stanovena až od následujícího roku.

V Praze dne 18. května 2015

předseda vlády
Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.

1. místopředseda vlády pro ekonomiku a ministr financí
Ing. Andrej Babiš, v. r.